כיתה ה' | תנ"ך | שיעור 1 מתוך 4 | 45 דק' | ויקרא ח-ט

**הרחבה לספר ויקרא. ממלכתי: בתכנית הלימודים בתנ"ך ליסודי הממלכתי (הנחיות הפיקוח, תשפ"ד) ספר ויקרא נלמד בכיתה ה' לצד ספר במדבר, והמיקוד הוא פרקים יט וכה (א-יג), שנלמדים ביחידה "ויקרא: קרבן, קדושה וחברה טובה". יחידה זו משלימה את שאר הספר כהרחבה. חמ"ד: בתכנון השנתי של תנ"ך חמ"ד חומש ויקרא משויך לכיתה ד' (בכיתה ה' לומדים במדבר ושמואל א), ולכן בחמ"ד היחידה מתאימה לכיתה ד' או לחזרה. ביחידה רש"י להעשרה. יש לבדוק מול התכנון השנתי של בית הספר.**

# חנוכת המשכן: "וירא כבוד ה' אל כל העם"

## 🎯 מטרות השיעור

- לספר בסדר הנכון מה קרה בחנוכת המשכן: שבעת ימי המילואים (פרק ח) והיום השמיני (פרק ט).
- לזהות בפסוקים את שלושת רגעי השיא של היום השמיני: אהרן מברך את העם, כבוד ה' נראה, ואש יוצאת ואוכלת את הקרבן.
- להסביר את פירוש רש"י על הצער של אהרן ועל משה שנכנס איתו, ומה הוא מלמד על ענווה ועל עזרה לחבר.
- לחבר בין מאמץ משותף של העם לבין רגע של שמחה משותפת: "וירא כל העם וירנו".

## ❓ השאלה הגדולה של היחידה

**מה הופך מקום, אוכל וזמן ל"קודש", כלומר למשהו מיוחד?**

ביחידה הקודמת למדנו את פרקים א-ב, יט וכה. ביחידה הזאת עוברים על שאר הספר לפי הסדר: מקום שהופך מיוחד (המשכן, ח-ט), אוכל (יא), יום אחד בשנה (טז) ולוח השנה כולו (כג), ומסיימים בברכה שבסוף הספר (כו). בשיעור הזה: איך אוהל שבנו בני ישראל במדבר הופך למקום שבו "נראה כבוד ה'".

## 🧪 פתיחה

מבקשים מהתלמידים להיזכר באירוע של פתיחה: חנוכת בית, טקס פתיחת שנה, הצגה בסוף שנה.
שואלים: מה מרגישים רגע לפני שהכול מתחיל? מה קורה אם משהו מתעכב? אומרים: היום נראה "טקס פתיחה" של המשכן, אחרי שבני ישראל עבדו על בנייתו חודשים רבים.

## 📖 הסבר למורה

רקע: בסוף ספר שמות בני ישראל גמרו לבנות את המשכן. בפרק ח בספר ויקרא משה מכין את אהרן ובניו לעבודת הכהונה במשך שבעה ימים, שנקראים "ימי המילואים": "כִּי שִׁבְעַת יָמִים, יְמַלֵּא אֶת־יֶדְכֶם". בימים האלה הכהנים לא יוצאים מפתח אוהל מועד.

פרק ט מתחיל ביום שאחרי: "וַיְהִי, בַּיּוֹם הַשְּׁמִינִי". הפעם אהרן עצמו מקריב את הקרבנות, ובסוף "וַיִּשָּׂא אַהֲרֹן אֶת־יָדָו אֶל־הָעָם, וַיְבָרְכֵם". רש"י מפרש שזו ברכת כהנים: "יְבָרֶכְךָ, יָאֵר, יִשָּׂא" (את הברכה המלאה

נלמד בספר במדבר, פרק ו).

אחר כך "וַיָּבֹא מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן, אֶל־אֹהֶל מוֹעֵד, וַיֵּצְאוּ, וַיְבָרְכוּ אֶת־הָעָם; וַיֵּרָא כְּבוֹד־ה', אֶל־כָּל־הָעָם". למה נכנסו? רש"י מביא מדרש: אהרן ראה שכל הקרבנות הוקרבו ובכל זאת השכינה לא ירדה, והיה מצטער ואמר "וּבִשְׁבִילִי לֹא יָרְדָה שְׁכִינָה לְיִשְׂרָאֵל". משה נכנס איתו, הם התפללו, "יָרְדָה שְׁכִינָה לְיִשְׂרָאֵל". זה פירוש, לא חלק מהפסוק, וכדאי לסמן זאת לתלמידים.

רש"י מוסיף שגם העם חיכה בדאגה: כל שבעת הימים השכינה לא שרתה במשכן, "וְהָיוּ יִשְׂרָאֵל נִכְלָמִים". ומשה אמר להם שבזכות אהרן "אַהֲרֹן אָחִי כְּדַאי וְחָשׁוּב מִמֶּנִּי". אפשר לשאול: מה אפשר ללמוד ממשה, שאומר שאחיו חשוב ממנו?

השיא: "וַתֵּצֵא אֵשׁ, מִלִּפְנֵי ה', וַתֹּאכַל עַל־הַמִּזְבֵּחַ", והעם מגיב: "וַיַּרְא כָּל־הָעָם וַיָּרֹנּוּ, וַיִּפְּלוּ עַל־פְּנֵיהֶם". "וירנו" מלשון רינה, שירה ושמחה. זה רגע של שמחה של כל העם יחד.

למורה בלבד (לפי שיקול דעת): פרק י מספר שבאותו יום מתו שני בני אהרן, נדב ואביהוא, אחרי שהקריבו "אֵשׁ זָרָה – אֲשֶׁר לֹא צִוָּה, אֹתָם", ואהרן הגיב בשתיקה: "וַיִּדֹּם, אַהֲרֹן". אפשר לספר זאת בקצרה ובעדינות אם התלמידים שואלים, או לדחות לשיעור 3, שבו פרק טז נפתח במילים "אַחֲרֵי מוֹת, שְׁנֵי בְּנֵי אַהֲרֹן". אין צורך להרחיב.

## 📜 הפסוקים (מכון ממרא, נוסח מנוקד)

**ויקרא פרק ט, פסוק א**

**(א)** וַיְהִי, בַּיּוֹם הַשְּׁמִינִי, קָרָא מֹשֶׁה, לְאַהֲרֹן וּלְבָנָיו – וּלְזִקְנֵי, יִשְׂרָאֵל.

**ויקרא פרק ט, פסוקים כב-כד**

**(כב)** וַיִּשָּׂא אַהֲרֹן אֶת־יָדָו אֶל־הָעָם, וַיְבָרְכֵם; וַיֵּרֶד, מֵעֲשֹׂת הַחַטָּאת וְהָעֹלָה – וְהַשְּׁלָמִים.

**(כג)** וַיָּבֹא מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן, אֶל־אֹהֶל מוֹעֵד, וַיֵּצְאוּ, וַיְבָרְכוּ אֶת־הָעָם; וַיֵּרָא כְּבוֹד־ה', אֶל־כָּל־הָעָם.

**(כד)** וַתֵּצֵא אֵשׁ, מִלִּפְנֵי ה', וַתֹּאכַל עַל־הַמִּזְבֵּחַ, אֶת־הָעֹלָה וְאֶת־הַחֲלָבִים; וַיַּרְא כָּל־הָעָם וַיָּרֹנּוּ, וַיִּפְּלוּ עַל־פְּנֵיהֶם.

שם ה' מובא בכתיב ה'. הפסוקים המלאים בקישורים למטה.

## ⚖️ כתוב / מפרשים

בצד אחד מה שכתוב בפסוק, ובצד השני פירוש. הפירוש הוא דרך אחת להבין, לא חלק מהפסוק.

📜 **כתוב:** "וַיִּשָּׂא אַהֲרֹן אֶת־יָדָו אֶל־הָעָם, וַיְבָרְכֵם" (ט, כב)

💭 **מפרשים:** רש"י: זו ברכת כהנים, "יְבָרֶכְךָ, יָאֵר, יִשָּׂא".

📜 **כתוב:** "וַיָּבֹא מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן, אֶל־אֹהֶל מוֹעֵד" (ט, כג)

💭 **מפרשים:** רש"י: אהרן הצטער שהשכינה לא ירדה, ומשה נכנס איתו להתפלל: "מִיַּד נִכְנַס מֹשֶׁה עִמּוֹ וּבִקְּשׁוּ רַחֲמִים".

📜 **כתוב:** "וַיֵּצְאוּ, וַיְבָרְכוּ אֶת־הָעָם" (ט, כג)

💭 **מפרשים:** רש"י: הם אמרו "וִיהִי נֹעַם ה' אֱלֹהֵינוּ עָלֵינוּ", כלומר יהי רצון שה' ישרה במעשה ידיכם.

## 👩‍🏫 מהלך השיעור (45 דקות)

**חומרים:** תנ"ך (או דף הפסוקים מהעמוד הזה), מצגת, דף עבודה, לוח

1. פתיחה: אירוע פתיחה שהשתתפתי בו, ומה מרגישים כשמשהו מתעכב (5 דקות)
2. רקע קצר: בניית המשכן בסוף ספר שמות ושבעת ימי המילואים (ח, לג) (5 דקות)
3. קריאת ט, א ו-ט, כב-כד בקול, וסימון שלושת רגעי השיא בצבעים: ברכה, כבוד ה', אש (8 דקות)
4. "כתבי שטח": בקבוצות, כל קבוצה כותבת דיווח חדשותי קצר מהיום השמיני מנקודת מבט אחרת (אהרן, משה, ילד מהעם), ומקריאה (12 דקות)
5. רש"י על הצער של אהרן: המורה מספר את המדרש, ודיון: איך משה עוזר לאחיו? (8 דקות)
6. עבודה אישית בדף העבודה (5 דקות)
7. סיכום וכרטיס יציאה (2 דקות)

## 💬 שאלות לדיון

**הבנה (מה כתוב?)**

1. מה קרה בשבעת ימי המילואים, ומה קרה ביום השמיני?
2. מה עשה אהרן אחרי שסיים להקריב את הקרבנות?
3. איך הגיב העם כשראה את האש?

**פרשנות (מה זה אומר?)**

1. למה לדעתכם אהרן הצטער, לפי רש"י? מה הוא חשב על עצמו?
2. מה פירוש המילה "וירנו"? מה היא מלמדת על הרגשות של העם?
3. למה חשוב שהברכה ניתנה "אל כל העם" ולא רק לכהנים?

**הערכה (מה דעתי?)**

1. משה אמר "אהרן אחי כדאי וחשוב ממני". האם קל לומר משפט כזה על אח או על חבר? מתי זה קשה?
2. האם הייתם פעם בחלק מעבודה משותפת שהסתיימה בשמחה? מה הפך את הרגע למיוחד?

### 🏁 סיכום השיעור

אחרי שבעה ימי הכנה הגיע היום השמיני: אהרן הקריב ובירך, משה ואהרן יצאו מאוהל מועד ובירכו שוב, כבוד ה׳ נראה לכל העם ואש ירדה על המזבח. העם שמח יחד ("וירנו"). לפי רש"י, לפני כן אהרן הצטער ומשה עמד לצידו, ואמר שאחיו חשוב ממנו. מקום הופך מיוחד כשכולם בונים אותו יחד, ומחכים בסבלנות.

### 🎟️ כרטיס יציאה (2 דקות)

השלימו: רגע אחד מהיום השמיני שהייתי רוצה לראות הוא _____, כי _____.

### 🧭 התאמה לפי זרם

השיעור מתאים לשני הזרמים. ההבדל בדגשים:

**ממלכתי**

- להדגיש את הסיפור: בנייה משותפת של העם, הכנה, המתנה ושמחה משותפת, ולחבר לטקסים בבית הספר ובקהילה.
- לשוחח על תמיכה בחבר שמרגיש שנכשל, בעקבות המדרש על משה ואהרן.
- לקרוא את הפסוקים כספרות: לחפש מילים שחוזרות (ברכה, כל העם) ומה הן מדגישות.

**ממלכתי-דתי (חמ"ד)**

- להרחיב בפירוש רש"י על ירידת השכינה ועל "ויהי נעם ה׳ אלהינו עלינו".
- לחבר לברכת כהנים שנאמרת היום בבית הכנסת (רש"י על ט, כב).
- להזכיר שהמשכן הוא דגם לבית המקדש, ושעבודת הכהנים נלמדת בהמשך הספר.

### 💡 הערות למורה

פרק ח מפורט מאוד (בגדים, משיחה וקרבנות); מספיק לספר בקצרה שהיו שבעה ימי הכנה. אם יש בכיתה ילדים שמכירים ברכת כהנים מבית הכנסת, אפשר להזמין אותם לספר. על פרק י (נדב ואביהוא) ראו את ההערה בהסבר למורה. למתקשים: דף עם תמיכה.

### 📝 בדף העבודה

סידור אירועים, סימון שלושת רגעי השיא, פירוש "וירנו", רש"י על הצער של אהרן ומשימה אישית: דיווח מהיום השמיני. יש גם גרסה עם תמיכה.

# מקורות

- ויקרא פרק ח, מכון ממרא
- ויקרא פרק ט, מכון ממרא (נוסח הפסוקים)
- ויקרא פרק י, מכון ממרא
- רש"י על ויקרא ט, ספריא
- רש"י על ויקרא י, ספריא
- תכנון שנתי: תנ"ך חמ"ד ביסודי (המרחב הפדגוגי, משרד החינוך)
- הנחיות הפיקוח על הוראת המקרא: תנ"ך ממלכתי בחינוך היסודי, תשפ"ד (PDF, אתר תנ"ך ממלכתי)

# מחוון: חנוכת המשכן: "וירא כבוד ה׳ אל כל העם"

1. הסדר: 1 שבעה ימי מילואים; 2 אהרן מברך את העם; 3 משה ואהרן נכנסים לאוהל מועד ויוצאים; 4 אש יוצאת ואוכלת את הקרבן; 5 העם שמח ונופל על פניו.
2. ברכה: "וישא אהרן את ידו אל העם ויברכם" (כב), וגם "ויצאו ויברכו את העם" (כג). כבוד ה׳: "וירא כבוד ה׳ אל כל העם" (כג). אש: "ותצא אש מלפני ה׳ ותאכל על המזבח" (כד).
3. שמחו ושרו (רינה). מילים מוכרות: רינה, רננה, "רננו צדיקים". כל דוגמה נכונה מתקבלת.
4. משה נכנס איתו לאוהל מועד, והם התפללו (ביקשו רחמים), והשכינה ירדה. אפשר ללמוד שלא משאירים חבר לבד כשהוא מרגיש שנכשל: נכנסים איתו, מעודדים ועוזרים. (כדאי לציין שזה פירוש רש"י.)
5. כל תשובה מנומקת. כיוון: המשכן נבנה בידי כל העם, ולכן כולם שותפים בשמחה ובברכה.
6. כל תשובה סבירה: הנוכחות של ה׳, שכל העם הרגיש וראה. לפי פסוק כד היא נראתה כאש שיצאה "מלפני ה׳" ואכלה את הקרבן על המזבח.
7. הערכה: תיאור נכון של אירועי היום (2 נקודות), תיאור רגשות (2), שימוש בשתי מילים מהפסוקים, למשל "וירנו", "כבוד ה׳", "ויברכם" (2).

פרשנות מסומנת כפרשנות (רש"י מתוך ספריא). נוסח הפסוקים ממכון ממרא; שם ה׳ מובא בכתיב ה׳. הרחבה לספר ויקרא. ממלכתי: בתכנית הלימודים בתנ"ך ליסודי הממלכתי (הנחיות הפיקוח, תשפ"ד) ספר ויקרא נלמד בכיתה ה' לצד ספר במדבר, והמיקוד הוא פרקים יט וכה (א-יג), שנלמדים ביחידה "ויקרא: קרבן, קדושה וחברה טובה". יחידה זו משלימה את שאר הספר כהרחבה. חמ"ד: בתכנון השנתי של תנ"ך חמ"ד חומש ויקרא משויך לכיתה ד' (בכיתה ה' לומדים במדבר ושמואל א), ולכן בחמ"ד היחידה מתאימה לכיתה ד' או לחזרה. ביחידה רש"י להעשרה. יש לבדוק מול התכנון השנתי של בית הספר.